

ПРЕСЦЕНТЪР И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА

2011 Г. ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА БИЗНЕСА

Ефектите от световната финансово-икономическа криза се открояват отчетливо в тазгодишното изследване на БСК, проведено сред 500 мениджъри в периода 20 ноември – 7 декември 2011 г.

- Според 70% от участниците в проучването бизнес климатът през 2011 г. се е влошил,
- За 53% от фирмите годината е била по-неуспешна от предходната,
- 71% очакват задълбочаване на кризата през 2012 г., а оптимистите са едва 13%.

➤ ОТРАЖЕНИЕТО НА КРИЗАТА

Според 70% от запитаните условията за бизнес в страната са се влошили, а според 22% са останали без промяна. 7% виждат положителна промяна в бизнес средата, а 1% не могат да преценят. В същото време, **анкетиранияте оценяват антикризисните действия на управляващите като „по-скоро неуспешни“ (73%),** положителна оценка дават 12% от запитаните, а 15 % се затрудняват да преценят. На този фон, **53% от участниците в проучването отчитат влошаване на фирмените си показатели,** за 32% няма промяна, а едва 10% отчитат положителна тенденция за дейността на фирмата си.

Икономическата криза се е отразила най-съществено върху **обема на продажбите** на фирмите – 70% от запитаните посочват, че продажбите им са намалели, други 17% декларират запазване на нивата от предходната година и едва в 13% от случаите има нарастване на продажбите. Аналогични са резултатите и по отношение **обемите на производство** – в 66% от случаите те намаляват, 26% от запитаните са запазили производствените обеми, а едва 8% от фирмите са увеличили производството си. Почти същата е и пропорцията при **работните места** – 56% от анкетиранияте фирми са предприели редукия на персонала си, 37% са предпочели да запазят нивото на заетост, а едва 6% са наели нови работници. По отношение на **инвестициите в нови мощности, продукти и човешки ресурси** през 2011 г. спрямо 2010 г. 57 на сто от анкетиранияте отчитат спад, 32 на сто са запазили нивото от предходната година, а едва 11 на сто декларират ръст на вложенията.

Кризисните условия за правене на бизнес са се отразили сериозно и върху финансовата стабилност на фирмите. На въпрос **„Имате ли проблеми при изплащане на банковите си кредити?“** 25 на сто от запитаните отговарят, че им се е наложило да реструктурират кредитите си, 11 % признават, че имат просрочени плащания, но 27% твърдят, че успяват да обслужват безпроблемно кредитите си. Всеки трети запитан (37%) твърди, че няма кредити.

БСК от години изследва и поставя проблема с високото ниво на **фирмената задлъжнялост.** И тази година попитахме фирмите имат ли просрочени несъбрани вземания от контрагенти. 83% от анкетиранияте отговориха положително на този въпрос, като 56 на сто от участниците в анкетата декларират, че през 2011 г. задълженията към тях са нараснали спрямо предходната година, а други 34% твърдят, че нивото на задълженията не се е променило. Едва при 10% е налице намаление на дълговете. В 40% от случаите просрочията са повече от една година, а около 30% са за период от 1-3 месеца. При останалите 30% има забавяне на плащанията за 6-12 месеца.

Въпреки сериозното отражение на икономическата криза върху бизнес средата у нас, вкл. върху **пазара на труда,** голяма част от работодателите декларират, че се нуждаят от квалифицирана работна ръка, в т.ч.: тесни специалисти (46%), изпълнителски състав (24%), ръководен персонал (22%), административен персонал (8%) и общи работници (7%). **Основният извод, който може да се направи е, че интересът на работодателите е насочен главно към висококвалифицираната работна ръка.**

При търсенето/наемането на персонал работодателите най-често установяват у работната сила липса на: професионални компетенции и умения (63%), дисциплина (58%), технически/технологични компетенции (42%), иновативност/креативност (също 42%), езикови компетенции (38%), умения за работа в екип (37%), комуникативни умения (32%), мениджърски/лидерски умения (25%), желание за кариерно/професионално развитие (24%) и адаптивност (12%).

➤ ПРОГНОЗИТЕ

По отношение прогнозата на предприемачите за развитието на икономическата криза през следващата година надделява песимизмът – 71% очакват през 2012 г. задълбочаване на кризата, а оптимистите, които очакват успокояване на тенденциите, са едва 13 на сто. Запазване на състоянието от 2011 г. очакват 8%, а 7% се затрудняват да преценят.

➤ БИЗНЕС НАМЕРЕНИЯТА

Това в голяма степен предопределя и бизнес намеренията на фирмите за 2012 г., като **всеки пети планира да преразгледа инвестиционната си програма**, а между 30 и 50 на сто от участниците в анкетата все още нямат яснота за бъдещите си планове.

Прави впечатление, че в условия на криза бизнесът насочва най-сериозно вниманието си към създаването на **нови продукти/услуги** (35%) и търсенето на **нови пазари** (34%). Относително по-малко са мениджърите, които залагат на инвестиции и усилия за увеличение на **обема на производството** (25%), въвеждане на **нови производствени мощности** (20%), **защита на марки и патенти** (20%) и **обучение на персонала** (18%). Най-малък процент анкетираните включват в бизнес плановите си за следващата година увеличение на **кредитите** (6%), **работните места** (8%) и **трудовете възнаграждения** (9%).

Запазва се миналогодишната тенденция по отношение намеренията за редуциране **броя на работните места** – почти всеки трети (29%) от отговорилите имат подобни планове. Едва 8% от анкетираните планират да увеличат броя на работните места във фирмите си, а 17% все още не са взели решение по този въпрос. 46% не смятат да променят броя на работните места спрямо тази година.

Приблизително същата е пропорцията и по отношение **нивото на трудовете възнаграждения**, като едва 9% от анкетираните проявяват готовност за увеличение на заплатите в техните компании, половината работодатели (51%) възнамеряват да запазят нивото на заплащане, всеки пети (22%) обмисля намаление на заплатите, а 18% все още не са решили. Очевидно, икономическата криза рефлектира и върху намеренията на работодателите по отношение нивото на трудовете възнаграждения, като ги кара да бъдат пестеливи.

Запазва се тенденцията от 2010 г. бизнесът да не разчита твърде много на европейско финансиране за преодоляване на съществуващите проблеми. Особено тревожен факт е, че почти 70% от запитаните не включват в плановите си работа по **европроекти**, като сред причините са: липса на ресурс за авансово финансиране на проектите (16%), тежките процедури по кандидатстване и/или отчитане (12%), съмнения относно обективността на оценяване на проектите (10%), липса на достатъчно информация за възможностите за кандидатстване (7%), липса на човешки ресурс за разработка и управление на проекти (3%). Все пак, 13% от участниците в допитването посочват, че все още обмислят възможността за кандидатстване с проекти.

➤ ПРЕСТЪПНОСТ, КОРУПЦИЯ, СИВА ИКОНОМИКА И АДМИНИСТРАТИВЕН НАТИСК

И тази година оценката на бизнеса за нивото на **престъпност, корупция и сива икономика** в страната е по-скоро негативна. Всеки втори (51-57%) участник в анкетата смята, че тези три обществено-икономически явления са увеличили своя обхват, всеки втори-трети анкетиран (21-30%) пък смята, че не е настъпила промяна спрямо предходната година, а едва 10-12 на сто смятат, че има намаление спрямо 2010 г.

Според участниците в анкетата, челни позиции сред **сферите¹, където най-често се наблюдават случаи на корупция**, заемат обществените поръчки и еврофондовете (75 %, при 66% през 2010 г.), здравеопазването (63%), съдебната система (60%), МВР/КАТ (56%) и лицензионните, разрешителните и регистрационните режими (47%). В „златната среда“ попадат контролните органи в сферата на санитарно-хигиенните (36%), митническите (35%), данъчните (28%), екологичните (24%) и трудово-правните (21%) изисквания. Най-ниско е нивото на корупция в сферата на образованието, която са посочили едва 14% от запитаните.

68% от участниците в анкетата смятат, че през 2011 г. се е увеличил **административният натиск върху бизнеса**, което дава силно негативно отражение върху цялостната бизнес среда. На противоположното мнение са едва 10% от анкетираните, а според 18% няма промяна спрямо 2010 г.

➤ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ИНСТИТУЦИИТЕ

Това е първото от общо 7 изследвания на БСК, при което общинската администрация бележи ръст на одобрение спрямо предходната година. Това е и единствената позиция, при която се отчита ръст – при всички останали институции се наблюдава спад на доверието спрямо 2010 г.

Лидери по одобрение са данъчната администрация (30%) и местната власт (28%), а най-ниска оценка получава съдебната власт (5% одобрение). Сериозно пада процентът на одобрение на Президентската институция (18% през 2011 г. при 28% през 2010 г. и 48% през 2009 г.), както и на евродепутатите (13% през 2011 г. при 26% през 2010 г. и 30% през 2009 г.).

Традиционни **рекордьори по неодобрение** са съдебната власт (69%) и Народното събрание (67%). Третата позиция по неодобрение „печели“ с 56% от гласовете изпълнителната власт, но успоредно с това, тя е и на трета позиция по одобрение с 27% вот.

Най-неясна за анкетираните остава дейността на митническата администрация и на българските представители в Европейския парламент, поради което съответно 54 и 52% от участниците в изследването се затрудняват да дадат оценка на работата им.

¹ Запитаните са давали по повече от 1 отговори

ПРИЛОЖЕНИЯ

Отражение на икономическата криза върху (в %):

	Намаляха	Увеличиха се	Без промяна
Обемите на производство	67	8	26
Продажбите/оборотите	71	11	17
Работните места	58	6	36
Инвестициите в нови мощности, продукти, човешки ресурс	59	10	31

Бизнес планове за 2012 г. (в %)

	Ръст	намаление	Без промяна	Не съм решил
Обем на производството	25	27	39	9
Нови продукти/услуги	35	14	36	15
Нови пазари	34	16	29	21
Инвест. в производствени мощности	20	24	32	25
Инвест. в иновации, марки, патенти	21	22	29	28
Инвест. в обучение на персонала	18	23	37	22
Брой на работните места	8	29	46	17
Възнаграждения на персонала	9	22	51	18
Кредити (вкл. банкови и лизинг)	6	31	35	28

Страдате ли от недостиг на работна ръка (в %)?

	Да	Не
Ръководен персонал	22	79
Тесни специалисти	46	54
Административен персонал	8	92
Изпълнителски състав	24	77
Общи работници	7	93

Оценка за нивото през 2011 г. спрямо 2010 г. (в %)

	Ръст	намаление	Без промяна	Не мога да преценя
Престъпност	53	10	28	10
Корупция	51	12	30	7
Сива икономика	57	10	21	11
Административен натиск върху бизнеса	68	10	18	5

Отношение към институциите през 2011 г. (в %):

Институция	Положително	Отрицателно	Не мога да преценя
Евродепутати	13	34	52
Президент	18	50	32
Законодателна власт	12	67	21
Изпълнителна власт	27	56	17
Съдебна власт	5	69	27
Местна власт	28	51	21
Данъчна администрация	30	36	34
Митническа администрация	13	32	54

Одобрение за институциите през последните 4 години (в %):

Институция	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.
Евродепутати	23	30	26	13
Президент	45	48	28	18
Законодателна власт	13	15	14	12
Изпълнителна власт	16	14	34	27

Съдебна власт	7	10	7	5
Местна власт	37	22	22	28
Данъчна администрация	34	23	38	30
Митническа администрация	25	15	20	13